

Toespraak Hans Ouwerkerk herdenking 2018 Bombardement Bezuidenhout Den Haag

Geachte aanwezigen,

Gisteren was het 73 jaar geleden dat het fatale bombardement van het Bezuidenhout plaatsvond. Dankzij de bemoeienis van de stichting herdenking 3 maart 1945 wordt hier jaarlijks bij stil gestaan. En terecht!

Als er over zware bombardementen uit de oorlog wordt gesproken, wordt Rotterdam altijd genoemd, soms ook nog wel andere plaatsen, maar den Haag ontbreekt meestal. Toch is het een heel zwaar bombardement geweest.

Ik heb het standaardwerk van Lou de Jong over de Tweede wereldoorlog er nog eens op na gelezen en citeer uit deel 10b pagina 776:

“Toen het bombardement om acht uur 's morgens plaatsvond, werden het station Staatsspoor en Duindigt volgens plan getroffen, maar tot ontzetting van de bewoners kwam van de overige bommen een groot gedeelte in het Bezuidenhoutkwartier terecht en de rest op het Korte Voorhout en omgeving.

511 burgers verloren het leven, 344 raakten zwaar gewond. De materiele schade was zeer aanzienlijk: een groot deel van het Bezuidenhoutkwartier was een rokende ruïne geworden, meer dan 3000 woningen waren volledig verwoest en enkele honderden hadden zware schade opgelopen. Ruim 10.000 personen waren dakloos en al hun bezittingen kwijtgeraakt door de explosies, door branden en soms ook door het werk van plundersers, van wie sommigen door de bewoners van de getroffen wijken werden gegrepen en doodgeslagen.”

Met mijn vader, moeder en zuster heb ik aan de Wilhelmina van Pruisenstraat 87 gewoond. Mijn vader was stuurman bij de Koninklijke Pakketvaart Maatschappijen was begin 1940 met mijn moeder en zuster uit Singapore met groot verlof naar Nederland gekomen. Eigenlijk waren die oorlogsjaren in zoverre nog gelukkige jaren voor mijn ouders, omdat het eigenlijk voor het eerst een periode was, waarin mijn vader en moeder in hun huwelijk langdurig bij elkaar waren. Vroeger maakte men in de grote vaart lange reizen en was het gezin dus regelmatig niet compleet.

23 mei 1941 ben ik geboren, mijn zus was toen 4 jaar.

Ik heb geen enkele herinnering aan ons huis en mijn vader, want 3 maart 1945 werd een fatale dag voor ons. Mijn geheugen gaat tot die dag terug en wat ik van die verschrikkelijke dag weet is maar deels uit eigen ervaring en voor de rest vooral samengesteld uit wat mijn moeder, mijn zus en mijn tweede vader en moeder, Oom Ben en Tante Greet mij in de loop der tijd meegedeeld hebben.

Ik zal U mijn relaas vertellen.

Toen het bombardement op gang kwam voelde mijn moeder zich thuis niet meer veilig en in overleg met mijn vader zijn ze het huis uit gegaan. Eenmaal op straat lopend wisten ze niet beter te doen dan op straat te gaan liggen. Mijn vader en moeder beschermden ons met hun

lichamen. Daar begint mijn geheugen, want ik zag een groot vuur op de spoorbaan, voelde wervelwinden om me heen met veel stof en er was een groot vuur dichtbij waar wij lagen.

Toen moet die fatale bomscherf gevallen zijn, die mijn vader direct dodelijk in zijn hoofd heeft getroffen. Zodra mijn moeder dat zag, heeft ze nog gevraagd: Bert leef je nog waarop hij kreunend reageerde en zijn laatste adem uitblies. Mijn moeder en zuster waren niet getroffen. Mijn moeder heeft het horloge, ring en portefeuille van haar man meegenomen en toen pas moet het tot haar doorgedrongen zijn, dat ik niet meer bij hen lag.

Direct gingen ze mij zoeken en omdat er veel grote branden waren konden ze niet de wijk in lopen. Nog voor de spoorbrug moet ik ergens op straat gezeten hebben. Ik ben dus van de plek waar we op straat lagen toch wel zo'n 50 meter weggeblazen! Mijn zuster heeft mij later verteld dat ik geroepen heb: Mamma, ik heb geen armpje meer.

De bomscherf, die mijn vader dodelijk had getroffen had mij in mijn linkerarm geraakt en die hing er zwaar gewond bij.

Later heb ik wel eens geprobeerd me in te denken hoe mijn moeder er toen aan toe geweest moet zijn. Wat een wanhoop. Man dood, zoon zwaar gewond en de woning totaal verwoest. Nog steeds ben ik, hoewel ze overleden is, heel erg trots op haar hoe ze later haar leven weer opgepakt heeft.

Ze moet me hebben opgetild en samen met mijn zus Voorburg ingelopen zijn. Toen geschiedde er een wonder: dokter Gestel woonde aan de KW laan en zag al die mensen zijn kant oplopen; hij had als arts een auto. Hij twijfelde geen moment om zo veel mogelijk gewonden naar Anthoniushove te rijden. Ik was daar een van en kwam als een van de eerste bij het ziekenhuis. Dat is mijn redding geweest, want aanvankelijk waren er nog genoeg medicijnen tegen Tetanus. Ik ben er door heen gekomen, maar wel met blijvend letsel. Mijn moeder en andere vrienden hebben aan mijn bed gewaakt om te verhinderen, dat mijn tong naar binnen zou schieten.

Misschien moet ik eerst nog zeggen, dat ons huis totaal verwoest was en dat al onze bezittingen verloren zijn gegaan. Mijn moeder is daags na het bombardement nog weer naar huis gelopen om te zien wat er nog van over was. Bovenaan de eerste trede van de granieten trap vond ze deze handtas met daarin haar zilveren poederdoos, die ze als huwelijkscadeau van mijn vader had gekregen.

Voor mijn moeder was de spanning ondragelijk of ik het bombardement wel zou kunnen overleven. Ze verbleef de eerste weken in Voorburg bij Greet en Ben, goede vrienden, ook zeelui. Ze fietste dagelijks naar het ziekenhuis. Ze had veel steun aan haar vader, die in de Lekstraat tegenover station Staatsspoor woonde en bij wie wij later zijn ingetrokken. We hebben met mijn Opa weer een gelukkig gezin gevormd. Ik denk nog steeds met veel respect aan hem terug. Hij heeft het rode, socialistische vuur bij mij aangewakkerd!

Samen met Ben is ze op zoek gegaan naar mijn vader. Ze vonden hem in de NH Kerk in Voorburg. Hij lag naast het stoffelijk overschot van Koos Speenhof. Later is mijn vader herbegraven. Mijn opa had een linnenkast opgeofferd om hem in een houten kist te kunnen begraven.

Terug naar het ziekenhuis. Toen ik de tetanus had overwonnen startte het genezingsproces van mijn linker arm. Aan weerszijden van mijn elleboog had ik diepe wonden in mijn arm en ook mijn linker schouder had verwondingen.

Tegenwoordig zou met plastische chirurgie een mooi herstel kunnen worden bereikt, maar toen werd mijn arm op een ondersteuning gelegd en met huid uit mijn lies zijn mijn wonden stukje bij beetje genezen. Ik heb er wel een wat verminderde functie van mijn arm aan over gehouden, maar echt hinder heb ik daar later nooit van ondervonden.

In het ziekenhuis vierde ik mijn vierde verjaardag; ik kreeg chocolade, want we waren weer een vrij land.

Later kwam het moment, dat de ondersteuning onder mijn arm kon worden weggehaald en ik na 3 maanden voor het eerst kon proberen op te gaan staan. Nadat ik een heerlijk bad had gekregen mocht ik na maanden weer opstaan.

Dat bleek helaas een misrekening, want toen ik de grond raakte zakte ik door mijn rechterbeen heen en kon ik dus niet zelfstandig op mijn benen blijven staan.

Eerst in een rolstoel gezeten, 's nachts met een half open gipsbeen geslapen om het been in de juiste stand te dwingen, verschillende keren geopereerd om uiteindelijk met een hoge schoen en beugel zelf te kunnen lopen. Het verschil in lengte en schoenmaat werd aangepast. Altijd 2 verschillende maat schoenen gedragen tot zo'n 20 jaar geleden orthopedische schoenen moest dragen. Ik heb er een wat waggelende tred en verminderde stabiliteit aan over gehouden. Lopen vind ik niet prettig meer, eigenlijk heb er een grote hekel aan, maar de auto en de invalidenparkeerkaart vergoeden veel. De Wet Uitkering Burger Oorlogsslachtoffers vergoedt mijn pedicurekosten!

Mijn verhaal is er een uit vele en er zullen nog veel ernstiger gewonden zijn geweest.

Oorlogsleed kent verschillende vormen, maar de verschrikkelijke pijn ervan blijft.

Zelf heeft de oorlog mij weliswaar lichamelijk blijvend verwond, maar mijn leven is er niet door verwoest. Ik bezit het optimistische karakter van mijn moeder en het vermogen om tegenslag te overwinnen.

Mijn moeder is altijd bang geweest, dat naast die man met die lelijke linker arm en wat scheve rechterbeen geen vrouw zou willen lopen. Gelukkig heeft ze kunnen genieten van mijn gezin en bestuurlijke loopbaan. Haar kinderen en kleinkinderen zijn voor haar de balsem geweest op de ongeneeslijke wond van de dood van haar man.

Maar wat blijft is, dat het zo niet had moeten zijn!

Daarom zijn herdenkingen als vandaag een ere-saluut aan de overledenen en hun zo zwaar getroffen familieleden.

Dank U.

Hans Ouwerkerk

Den Haag, 4 maart 2018